

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЭКОЛОГИЯ ЖӘНЕ ТАБИҒИ РЕСУРСТАР МИНИСТРЛІГІ

«Қазгидромет» РМК

Тау өзендері бойынша гидрометеорологиялық ақпараттар №84 (Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің күнделікті бюллетені)

«02-04» қыркүйекке 2023 ж.

(бюллетеннің әрекет ету аралығы «01» қыркүйек күні 21 сағаттан «04» қыркүйек күні 21 сағ. дейін 2023 ж.)

құрастырылған уақыты: 01.09.2023 ж.

Мекен жайы : Астана қ., Мәңгілік ел, 11/1
Алматы қ., Абай көшесі, 32

Кезекші синоптик:	Веревкина И.	тел.: 8(7172) 79-83-75	e-mail: ukpp@meteo.kz
Кезекші инженер-гидролог:	Сабен Д.	тел.: 8(7172) 79-83-94	e-mail: ugpastana@meteo.kz
СҮЗСББ басшысы:	Яфязова Р.	тел.: 8(727) 267-64-87	e-mail: seli@meteo.kz

**2023 жылғы «02» қыркүйекке
ҚР таулы аудандары бойынша ауа-райы болжамы**

Іле Алатау	Жауын-шашынсыз. Батыстан, оңтүстік-батыстан жел соғады 9-14м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 3-8, күндіз 13-18 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 3-8, күндіз 11-16 градус жылы.
Күнгей Алатау	Күндіз кей жерлерде аздаған жаңбыр (0.0-0.9 мм), найзағай. Оңтүстік-батыстан, батыстан жел соғады 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20м/с. Ауа температурасы түнде 6-11, күндіз 18-23 градус жылы.
Теріскей Алатау	Күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-3 мм), найзағай. Батыстан, солтүстік-батыстан жел соғады 9-14, найзағай кезінде екпіні 15-20м/с. Ауа температурасы түнде 5-10, күндіз 17-22 градус жылы.
Жетісу Алатау	Күндіз кей жерлерде жаңбыр (1-14 мм). Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 3-8, күндіз 13-18 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 1-6, күндіз 11-16 градус жылы.
Қырғыз Алатау	Күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-3 мм), найзағай, бұршақ болады. Батыстан соғатын жел солтүстік-батыс желіне ауысады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 3-8, күндіз 16-21 градус жылы болады.
Талас Алатау (Жамбыл облысы)	Күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-3 мм), найзағай, бұршақ болады. Батыстан соғатын жел солтүстік-батыс желіне ауысады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 3-8, күндіз 16-21 градус жылы болады.
Талас Алатау (Түркістан облысы)	Жауын-шашынсыз болады. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 8-13 м/с. Ауа температурсы түнде 3-8, күндіз 12-17 градус жылы.
Өгем жотасы	Жауын-шашынсыз болады. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 8-13 м/с. Ауа температурсы түнде 5-10, күндіз 15-20 градус жылы
Маңғыстау таулары	Жауын-шашынсыз. Жел солтүстік-батыстан, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 13-18, күндіз 26-31 градус жылы.
Сауыр	Күндіз кей жерлерде жаңбыр (1-3 мм), найзағай. Оңтүстік-шығыстан соғатын жел оңтүстік-батысқа ауысады, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 8-13, кей жерлерде 3, күндіз 19-24, кей жерлерде 13 градус жылы.
Тарбағатай	Жауын-шашынсыз. Оңтүстік-шығыстан соғатын жел оңтүстік-батысқа ауысады, күші 9-14 м/с. Ауа температу-расы түнде 10-15, кей жерлерде 7, күндіз 20-25 градус жылы.
Қазақстандық Алтай	Күндіз кей жерлерде жаңбыр (1-5 мм), найзағай. Оңтүстік-шығыстан соғатын жел оңтүстік-батысқа ауысады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 9-14, кей жерлерде 5, күндіз 19-24, кей жерлерде 15 градус жылы.

2023 жылғы "03-04" қыркүйекке арналған ҚР таулы аумағы бойынша консультативтік болжам

Алматы: 03 қыркүйекте кей уақыттарда жауын-шашын (0,0-10 мм), 04 қыркүйекте жауын-шашын, кей уақыттарда қатты жауын-шашын (жаңбыр, жылбысқы қар) (0,0-20 мм). Ауаның температурасы 03 қыркүйекте түнде 3-8, күндіз 13-18 градус жылы, 04 қыркүйекте түнде 0-5, күндіз 10-15 градус жылы.

Жетісу облысы: 03 қыркүйекте кей уақыттарда жауын-шашын (0,0-10 мм), 04 қыркүйекте жауын-шашын, кей уақыттарда қатты жауын-шашын (жаңбыр, жылбысқы қар) (0,0-25 мм). Ауаның температурасы 03-04 қыркүйекте түнде 5-10, күндіз 13-18 градус жылы.

Жамбыл: 03 қыркүйекте жаңбыр (0,0-5 мм), 04 қыркүйекте жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (0,0-18 мм). Ауаның температурасы 03 қыркүйекте түнде 5-10, күндіз 15-20 градус жылы, 04 қыркүйекте түнде 3-8, күндіз 12-17 градус жылы.

Түркістан: 03-04 қыркүйекте жаңбыр (0,0-6 мм). Ауаның температурасы 03-04 қыркүйекте түнде 5-10, күндіз 15-20 градус жылы.

Маңғыстау: 03-04 қыркүйекте жауын-шашынсыз. Ауаның температурасы 03-04 қыркүйекте түнде 15-20, күндіз 25-30 градус жылы.

Абай облысы: 03 қыркүйекте жаңбыр (0,0-10 мм). 04 қыркүйекте жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (0,0-15 мм). Ауаның температурасы 03-04 қыркүйекте түнде 5-10, күндіз 17-22 градус жылы.

Шығыс Қазақстан: 03-04 қыркүйекте жаңбыр (0,0-14 мм). Ауаның температурасы 03-04 қыркүйекте түнде 5-10, күндіз 15-20 градус жылы.

2023 жылғы 01 қыркүйектегі жағдай бойынша Іле Алатауының таулы өзендеріне шолу

Өткен тәулікте Іле Алатауының таулы өзендерінде су деңгейінің ауытқуы байқалды: Облыстың таулы өзендерінің көпшілігінде су деңгейінің ауытқуы байқалды. Таудағы температуралық фон 3 °С мәнінен 15 °С оң мәні аралығында сақталады. Бүгін таңғы сағат 6-да нөлдік изотерма 4310 м биіктікте болды.

Іле Алатауының таулы өзендерінің режимі туралы мәліметтер 2023 ж. "01" қыркүйек

№	Өзен	Пункт	Биіктік. м	Ауа температурасы. °С			Жауын-шашын. Мм		Су деңгейі. см		Су өтімі. м3/с			Тәуліктегі су деңгейінің өзгерісі (8 сағ.). см	Лай-лылық
				Макс. 31.08	Мин. 01.09	08 с. 01.09	Күн. 31.08	Түн. 01.09	Орт. 31.08	08 с 01.09	Орт. 31.08	Макс. 31.08	08 ч 01.09		
1	Кіші Алматы	Мыңжылқы МС	3017	14.1	2.5										*
2	Кіші Алматы	Мыңжылқы ГБ	3017			8.0			262	260				-1	*
3	Кіші Алматы	Тұйықсу а/б ГБ	2466			9.0			566	566				0	*
4	Кіші Алматы	Шымбұлақ МС	2200	9.2	6.3										*
5	Кіші Алматы	Сарысай ГБ	1928			9.0			272	272	2.47	2.53	2.53	+1	*
6	Кіші Алматы	Медеу ГБ	1700			10.0			107	107				0	*
7	Батарейка	Просвещенец д/ү ГБ	1569			13.0			41	41	0.06	0.06	0.06	0	0
8	Кіші Алматы	Алматы қ. ГБ	1179			9.0			188	188	1.51	1.51	1.51	0	0
9	Бұтақ	Бұтақ а. ГБ	1475			12.0			245	244				-2	*
10	Үлкен Алматы	Көлден 1.1 км биіктіктегі ГБ	2654			4.0			319	318	3.93	4.09	3.76	0	*
11	Үлкен Алматы	Проходной ө. сағасы-нан 2 км жоғары ГБ	1471			8.0			267	267				0	*
12	Құмбел	сағасы ГБ	2150			9.0			88	88				0	*
13	Проходная	сағасы ГБ	1422			15.0			281	280	2.04	2.12	1.96	0	*
14	Терісбұтақ	сағасы ГБ	1362			15.0			208	208	0.32	0.32	0.32	0	*
15	Қаскелен	Қаскелен қ. ГБ	1133			13.0			285	295	4.30	4.39	5.99	+10	*
16	Түрген	Таутүрген а. ГБ	1054			10.0			109	108	7.28	7.28	6.92	-1	1
17	Есік	Есік қ. ГБ	1279			10.0			218	217				-1	0
18	Талғар	Талғар қ. ГБ	1199			10.0			273	272				-1	1
19	Үлкен Алматы көлі	Көлдің солтүстік жағалауындағы ГБ	2500	22.1	10.0	5.4			864	870				+9	*
20	Баянкөл	Баянкөл а. ГБ	2169			13.0			116	104				-1	
21	Көктал	Аралтөбе а. ГБ	1630			9.0			230	228	10.2	11.0	9.46	-4	*
22	Мерке	Улбутуй қыс. ГБ	1026						120	118	4.45	4.53	4.23	-1	*

Ескертпе:

*-деректер жоқ

**-өзен қатып қалды

**Қазақстан аумағы бойынша жаңбыр генезисті сел қауіптілігі туралы Кеңес беру
«02-04» қыркүйекке 2023 ж.**

Облыстар	Сел қауіпті аудандар	Гидрометеорологиялық жағдай
Алматы	Іле Алатауы	Солтүстік экспозиция беткейлерінде бұрынғыдай маусымдық қар сызығы 3800 м биіктікте орналасқан. Ауа температурасы төмендеді, мұздықтар мен қардың еруі азайды. Орта таулы аймақта топырақтың ылғалдануы жоғары. 2 қыркүйекте жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 03 қыркүйекте кей уақыттарда жауын-шашын (0,0-10 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 04 қыркүйекте жауын-шашын, кей уақыттарда қатты жауын-шашын (жаңбыр, жылбысқы қар) (0,0-20 мм). Орта таулы аймақта қарқынды және ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.
	Күнгей Алатауы	Ауа температурасы төмендеді, мұздықтар еруі азайды. 02 қыркүйекте күндіз кей жерлерде аздаған жаңбыр (0.0-0.9 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 03 қыркүйекте кей уақыттарда жауын-шашын (0,0-10 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 04 қыркүйекте жауын-шашын, кей уақыттарда қатты жауын-шашын (жаңбыр, жылбысқы қар) (0,0-20 мм). Орта таулы аймақта қарқынды және ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.
	Теріскей Алатау	Ауа температурасы төмендеді, мұздықтар еруі азайды. 02 қыркүйекте күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-3 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 03 қыркүйекте кей уақыттарда жауын-шашын (0,0-10 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 04 қыркүйекте жауын-шашын, кей уақыттарда қатты жауын-шашын (жаңбыр, жылбысқы қар) (0,0-20 мм). Орта таулы аймақта қарқынды және ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.
Жетісу	Жетісу Алатауы	Ауа температурасы төмендеді, мұздықтар еруі азайды. 02 қыркүйекте күндіз кей жерлерде жаңбыр (1-14 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 03 қыркүйекте кей уақыттарда жауын-шашын (0,0-10 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 04 қыркүйекте жауын-шашын, кей уақыттарда қатты жауын-шашын (жаңбыр, жылбысқы қар) (0,0-25 мм). Орта таулы аймақта қарқынды және ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.
Жамбыл	Қырғыз Алатауы	Ауа температурасы төмендеді, мұздықтар еруі азайды. 02 қыркүйекте күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-3 мм), найзағай, бұршақ болады. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 03 қыркүйекте жаңбыр (0,0-5 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 04 қыркүйекте жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (0,0-18 мм). Орта таулы аймақта қарқынды және ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.
	Талас Алатауы	

Түркістан	Талас Алатауы	Ауа температурасы төмендеді, мұздықтар еруі азайды. Жаңбыр (1,0-5,0 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 02 қыркүйекте жауын-шашынсыз болады. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 03-04 қыркүйекте жаңбыр (0,0-6 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Өгем жотасы	
Маңғыстау	Маңғыстау таулары	02-04 қыркүйекте жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Абай	Тарбағатай	02 қыркүйекте жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 03 қыркүйекте жаңбыр (0,0-10 мм). Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 04 қыркүйекте жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (0,0-15 мм). Орта таулы аймақта қарқынды және ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.
Шығыс Қазақстан	Сауыр	02 қыркүйекте күндіз кей жерлерде жаңбыр (1-3 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 03-04 қыркүйекте жаңбыр (0,0-14 мм). Орта таулы аймақта қарқынды және ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.
	Қазақстандық Алтай	Ауа температурасы төмендеді, мұздықтар еруі азайды. 02 қыркүйекте күндіз кей жерлерде жаңбыр (1-5 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. 03-04 қыркүйекте жаңбыр (0,0-14 мм). Орта таулы аймақта қарқынды және ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.

!!! Ескерту: Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз (5 Қосымша).

Сел қауіптілігінің белгілері және Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

Тауларға баруды және тауда болуды жоспарлау кезінде ауа райы болжамын ескеру және дауылды ескертулерді қадағалау, сұрапыл апат қауіптілігіне уақытылы әрекет ету қажет.

Сел ағынының тереңдігі 40-50 м жетуі мүмкін, ағынның қозғалу жылдамдығы-5-10 м/с және одан жоғары (жекелеген жағдайларда 15-20 м/с дейін) болады. Егер адам сел тасқынына түссе, өлімге алып келуі сөзсіз, сондықтан қауіпсіздік шараларын сақтау ерекше мәнге ие болады.

Күшті жауын-шашынның түсуінен туындаған сел қауіптілігінің белгілері

- ✓ Өзендегі судың шығыны мен лайлылығының күрт артуы.
- ✓ Өзен арнасының жоғарғы бөлігінде балшық шаңы бұлтының және гүрілдің пайда болуы.
- ✓ Селге жақын жерде топырақ беткейін шайқау.

Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

- ✓ Өзен арнасына, құрғақ арнаға және көл бөгетіне жақын жерде демалуға және шатырлы лагерь құруға болмайды.
- ✓ Бақылаушыны алға қойыңыз, сонда ол алда не болып жатқанын көреді және төнген қауіп туралы ескертеді, сонымен қатар өзеннен су алуға барғанда.
- ✓ Сұйық жауын-шашынның қарқынды түсуі және сел қауіптілігінің басқа да белгілері кезінде өзен арнасынан (жайылмасынан), құрғақ арнадан алыстау және аңғардың баурайы бойынша 40-50 м жоғары көтерілу.
- ✓ Сел өткен кезде одан өзен арнасының бойымен қашуға болмайды, аңғардың баурайы бойымен 40-50 м жоғары көтерілу керек (сел тасқынынан тастар ұшуы мүмкін).
- ✓ Тік жартастар мен тік беткейлердің астында тоқтамаңыз (топырақ беткейінің шайқалуынан, сел жақын жерде, құламалар мен тастың түсуі болуы мүмкін).
- ✓ Сел өткеннен кейін өзен арнасына түспеу, өйткені арнада сел қайта қалыптасу мүмкін.
- ✓ Сел жүріп өткеннен соң беткейлердің сырғуынан, үзілген немесе салбырап тұрған электр сымдарынан, бүлінген газ магистралынан абай болған жөн.